

MISCELLANEA

MIECZYŚLAW ROKOSZ
<https://orcid.org/0000-0003-1248-1051>
(Uniwersytet Jagielloński)

Z CZYNNOŚCI KOMITETU KOPCA KOŚCIUSZKI OD 17 KWIETNIA 2021 DO 4 KWIETNIA 2022 ROKU

Abstrakt

Artykuł jest skróconym sprawozdaniem z czynności Komitetu Kopca Kościuszki za okres od kwietnia 2021 do kwietnia 2022 roku. Był to drugi rok trzyletniego jubileuszu 200-lecia Kopca i Komitetu, obejmującego lata 1820–1823 i obchodzonego pod patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej. Pandemia utrudniła realizację planów, jednak, poza opieką konserwatorską nad Mogiłą-Pomnikiem Kościuszki, udało się zorganizować kilka wydarzeń akcentujących nasz jubileusz. Były to m.in. ogólnopolska konferencja *Kościuszkowo w Harcerstwie* i wystawa *Komitet Kopca Kościuszki w Krakowie 1820–2020*.

Słowa kluczowe: Kopiec Kościuszki, Komitet Kopca Kościuszki, kaplica bł. Bronisławy, 200-lecie Kopca i Komitetu, konferencja, wystawa

SKŁAD CZŁONKOWSKI KOMITETU KOPCA KOŚCIUSZKI

Był to 201 rok nieprzerwanej działalności Komitetu. Weszliśmy w trzecie stulecie pełnienia naszej wciąż aktualnej misji, którą jest konserwatorska opieka nad Mogiłą-Pomnikiem Kościuszki, zwanym dziś Kopcem Kościuszki, i pielęgnowanie pamięci o tym wciąż potrzebnym bohaterze. Przypomnijmy skład członkowski Komitetu:

Członkowie honorowi:

† ks. kardynał Franciszek Macharski,
† prof. dr hab. Franciszek Ziejka,
prof. dr Anthony J. Bajdek (USA),
ks. infułat Jerzy Bryła,
† prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski,
prof. dr hab. Jacek Purchla

Zarząd:

dr hab. prof. nadzw. Mieczysław Rokosz – prezes,
prof. dr hab. Tomasz Gąsowski – wiceprezes,
prof. dr hab. Andrzej Chwalba – wiceprezes,

prof. dr hab. Piotr Dobosz – skarbnik,
mgr Mariusz Cupiał – sekretarz

Komisja Kontrolująca:

prof. dr hab. Michał Baczkowski – przewodniczący,
ks. prof. dr hab. Jacek Urban,
prof. Czesław Dźwigaj

Członkowie zwyczajni:

dr Zbigniew Beiersdorf,
dr hab. Rafał Gawalkiewicz,
mgr praw Witold Górny,
dr Piotr Hapanowicz,
dr inż. arch. Jan Janczykowski,
dr Piotr Kempf,
mgr inż. arch. Mikołaj Kornecki,
mgr praw Adam Kozień,
red. Konrad Myślik,
mgr Filip Obara,
Tomasz Piwowarczuk,
dr inż. Rafał Sienko,
dr hab. Krzysztof Wielgus,
inż. arch. Jerzy Zbiegień,
red. Andrzej Stawiarski

1. Członkowie Komitetu w kaplicy bł. Bronisławy po świętojańskim posiedzeniu w dniu 24 czerwca 2021. Fot. Adam Bujak

Pracownicy Biura Komitetu:

Leszek Cierpiałowski – dyrektor Biura Komitetu Kopca Kościuszki, dr Michał Niezabitowski – kustosz zbiorów, Kamila Kusa – zastępca kustosa zbiorów, Barbara Tejchma, Melania Dubas

JUBILEUSZ 200-LECIA KOPCA KOŚCIUSZKI I KOMITETU

Jesteśmy w trakcie obchodów 200-lecia Kopca i Komitetu zainaugurowanych 16 października 2020 roku pod Honorowym Patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy. Trwająca wciąż pandemia koronawirusa nie ułatwia realizacji planów, a nawet spowodowała dysharmonię w rytmicznym przebiegu i zamknięciu okresu sprawozdawczo-wyborczego; dwuletnia kadencja, która powinna była zamknąć się zebraniem walnym sprawozdawczo-wyborczym w I kwartale 2021 roku, wobec niemożności odbycia takiego zebrania zosta-

ła przedłużona do roku 2022. Działającemu w imieniu Komitetu prezesowi przy pomocy pracowników Biura udało się zrealizować kilka zamierzeń.

Agresja putinowskiej Rosji 24 lutego 2022 roku i wojna za wschodnią granicą Rzeczypospolitej obudziły solidarność Polski i świata z walczącą o swą niepodległość Ukrainą. Ponieważ Kopiec Kościuszki – poza wszystkim czym jest – jest także „symbolem niepodległości i solidarności narodów w imię dobra ludzkości”, wywiesiliśmy obok flagi polskiej flagę Ukrainy na znak solidarności z obrońcami swojej ojczyzny i ogłosiliśmy gratisowy wstęp na Wystawę i na Kopiec dla przybywających do Krakowa Ukraińców.

KOPIEC – WYSTAWA STAŁA – FREKWENCJA

Trwały systematyczne prace pielęgnacyjne ogrodu kościuszkowskiego na tamburze oraz trawnika na skarpach Kopca; zainstalowano tablice opisowo-informacyjne w ogrodzie kościuszkowskim, a prof. Rafał Gawalkiewicz z AGH i członek Komitetu wykonywał pomiary wartości przemieszczeń pionowych punktów sieci obserwacyjnej zlokalizowanych na Kopcu. Przeprowadzono też naprawę bruków z kostki granitowej na spiralnych ścieżkach prowadzących na szczyt oraz koryt odwodnienia. W dniu 20 maja 2021 roku został złożony w Wydziale Architektury i Urbanistyki UMK wniosek o pozwolenie na budowę do zadania „Remont i stabilizacja Kopca Kościuszki”.

W związku z rygorami związanymi z pandemią (cd. lockdownu) przez cały kwiecień do 4 maja 2022 roku wystawa stała *Kościuszek – bohater wciąż potrzebny* była zamknięta, czynny był tylko Kopiec. Tymczasem 27 kwietnia wystawa została dopełniona dodatkowymi artefaktami. Otworzyliśmy ją 4 maja z zachowaniem obowiązujących zasad DDM (Dezynfekcja, Dystans, Maseczki). Mimo tych ograniczeń odnotowujemy wzrost frekwencji zwiedzających. W roku 2020 bowiem Kopiec i wystawę odwiedziły 107 142 osoby, a w 2021 było ich 147 077. Świadczy to o atrakcyjności naszej oferty. Aby jednak zwiedzenie tej interaktywnej i multimedialnej wystawy miało pozytywny efekt poznawczy, nasze pracownice, panie Kamila Kusa i Melania Dubas, które oprowadzają wcześniej zapowiedziane grupy, przeprowadziły również szkolenie krakowskich przewodników, którzy otrzymali certyfikaty uprawniające ich do oprowadzania wycieczek po wystawie i Kopcu.

Rozpoczęliśmy starania o wpisanie Muzeum Kościuszkowskiego (obejmującego wystawę stałą, salę

wystaw czasowych, zbiory muzealiów i bibliotekę) oraz Kopca do ministerialnego rejestru muzeów. Równocześnie staramy się, aby wystawa spełniała wszystkie warunki bezpieczeństwa wymagane w muzeach.

INICJATYWY ZWIĄZANE Z JUBILEUSZEM

W ramach jubileuszu 200-lecia Kopca i Komitetu prezes przy pomocy dwóch członków Komisji Historycznej przy Krakowskiej Komendzie Chorągwi ZHP im. Tadeusza Kościuszki – hm prof. Janusza Wojtyczy i hm dra hab. Jacka Nawrockiego – zorganizował konferencję *Kościuszko w harcerstwie*. Otrzymała się ona 15 października 2021 roku pod Kopcem. Przed konferencją uczestnicy spotkali się na Wawelu, by w krypcie św. Leonarda złożyć kwiaty na sarkofagu Kościuszki, który od 1911 roku – kiedy Andrzej Małkowski powołał do istnienia I Lwowską Drużynę Skautową im. Tadeusza Kościuszki – patronował i patronuje wielu drużynom i ruchowi harcerskiemu. Na konferencji wygłoszono 13 referatów dotyczących właśnie tego zagadnienia. Towarzyszy-

2. Konferencja *Kościuszko w harcerstwie*. Fot. Leszek Cierpiałowski

ła jej wystawa harcerskich odznak, medali i pamiątek kościuszkowskich. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 30 osób z całej Polski. Zgromadzone pokłosie konferencji (referaty i bogaty materiał ilustracyjny) zamierzamy drukować.

3. Uczestnicy konferencji *Kościuszko w harcerstwie* pod Kopcem Kościuszki. Fot. Leszek Cierpiałowski

Również w ramach jubileuszu prezes zorganizował wystawę *Komitet Kopca Kościuszki 1820–2020*. Została uroczystie otwarta 24 marca 2022 roku przy licznych udziałzie zaproszonych gości z Krakowa i z Polski (Warszawa, Szczekociny, Połaniec, Racławice, Sosnowica). Obecny był m.in. dyrektor Biura Senatora i asystent wicemarszałka Senatu RP IX i X kadencji Marek Pęk.

W dniu 15 listopada reprezentacja Komitetu: Mariusz Cupiał, Adam Kozień, Witold Górny, Andrzej Stawiarski oraz dyr. Leszek Cierpiałowski i prezes, odwiedziła groby wszystkich kolejnych prezesów Komitetu Kopca Kościuszki na cmentarzu Rakowickim. Natomiast 24 listopada – w rocznicę ustanowienia Komitetu przez Senat Rzeczypospolitej Krakowskiej – ks. prałat Jacek Urban, dziekan Krakowskiej Kapituły Katedralnej i członek Komitetu, odprawił w katedrze wawelskiej mszę św. w intencji Komitetu. W dniach 15 października i 24 listopada 1921 oraz 4 lutego 2022 roku złożyliśmy hołd ceniom Kościuszki u jego sarkofagu w krypcie św. Leonarda.

REMONT KONSERWATORSKI KAPLICY BŁ. BRONISŁAWY

W ramach finansowanego przez SKOZK trzyletniego zadania „Remont konserwatorski kaplicy bł. Bronisławy” został przeprowadzony jego II etap, a mianowicie konserwacja ceglanej elewacji zewnętrznej wraz z piaskowcowymi elementami wystroju architektonicznego. Wzmocniono konstrukcję wieżyczki, w której od 2000 roku zawieszony jest dzwon „Tadeusz”. Wykonawcą II etapu była wyłoniona w trakcie drugiego przetargu Firma Konserwatorska SECCO Krzysztof Opilko. Konsultantem zadania był prof. Ireneusz Płuska. Roboty prowadzone od 5 sierpnia zostały odebrane 22 listopada.

ZEBRANIA KOMITETU I NOWI CZŁONKOWIE

Komitet spotykał się 21 maja, 24 czerwca, 14 października 2021 roku. W dniach 17 stycznia oraz 10 marca 2022 roku odbyły się zebrania Zarządu.

Na dorocznym zebraniu świętojańskim w kaplicy bł. Bronisławy do Komitetu zostali przyjęci: mgr praw Adam Kozień i mgr praw Witold Górny – obaj doktoranci wprowadzeni przez prof. Piotra Dobosza, i red. Andrzej Stawiarski wprowadzony przez prezesa.

INNE

- Wydany został opracowany przez Piotra Hapanowicza, z artykułami Michała Niezabitowskiego i Mieczysława Rokosza *Przewodnik po wystawie stałej „Kościuszkę – bohater wciąż potrzebny”* (Komitet Kopca Kościuszki w Krakowie, Kraków 2021).
- W czerwcu i lipcu 2021 roku w otoczeniu Kopca Kościuszki studenci I roku Architektury Politechniki Krakowskiej odbywali plener malarski, a 17 stycznia 2022 w sali wystawowej otwarliśmy wystawę poplenerową ich prac. W wernisażu uczestniczył Jego Magnificencja Rektor Politechniki Krakowskiej prof. Andrzej Białkiewicz.
- 14 października odbyło się pod Kopcem tradycyjne już ślubowanie uczniów klas pierwszych Liceum Ogólnokształcącego im. T. Kościuszki w Krzeszowicach, IV Liceum Ogólnokształcącego im. T. Kościuszki w Krakowie-Podgórzu i Zespołu Szkół Energetycznych im. T. Kościuszki w Krakowie. Do młodzieży przemawiał prezes Komitetu.

4. Ślubowanie uczniów pierwszych klas Zespołu Szkół Energetycznych w Krakowie pod Kopcem Kościuszki. Fot. Mieczysław Rokosz

- 4 lutego 2022 roku w 267 rocznicę urodzin Tadeusza Kościuszki panie Kamila Kusa i Melania Dubas zorganizowały w sali wystawowo-konferencyjnej (w kurtynie) warsztaty dla dzieci połączone z bezpłatnym oprowadzaniem po wystawie.
- 21 kwietnia 2022 roku prezes wystosował list gratulacyjny do prof. Anthony’ego J. Bajdka – prezesa fundatora American Association of the Friends of Kościuszkę at West Point i członka honorowego naszego Komitetu – z okazji zorganizowania XVIII dorocznej konferencji kościuszkowskiej w Akademii Wojskowej w West Point.

5. Uczniowie pierwszych klas Zespołu Szkół Energetycznych w Krakowie pod Kopcem Kościuszki z prezesem Komitetu. Fot. Leszek Cierpiałowski

- 27 lutego 2022 roku prezes tradycyjnie już uczestniczył w Małogoszczu w dorocznych obchodach wielkiej bitwy pod Małogoszczem 1863 roku.
- Pracownia Kreatywna reprezentowana przez panią Agnieszkę Grybel prowadziła stronę internetową i promowała Kopiec i Muzeum Kościuszkowskie.
- Dyrektor Biura w okresie sprawozdawczym zadbał o przeprowadzenie szeregu niezbędnych prac w naszych obiektach.

Mieczysław Rokosz – dr hab., historyk mediewista, emerytowany wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego i profesor Akademii Ignatianum. Członek m.in. The American Association of the Friends of Kościuszko at West Point, Towarzystwa Historyczno-Literackiego przy Bibliotece Polskiej w Paryżu, Wydziału Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Od 1994 roku Prezes Komitetu Kopca Kościuszki w Krakowie.

PROCEEDINGS OF THE KRAKÓW KOŚCIUSZKO MOUND COMMITTEE FROM 17 APRIL 2021 TILL 4 APRIL 2022

The report covers Year No 2001 of the Committee's uninterrupted care of Kościuszko Mound, which was also the second year of the three-year celebrations of the 200th anniversary of the Mound and the Committee. Since the grave of and monument to Kościuszko was erected over three construction seasons between 1820 and 1823, the celebrations were planned for 2020–2023, with the honorary patronage of the President of the Republic of Poland Andrzej Duda. The coronavirus pandemic temporarily halted the implementation of our plans. However, in addition to the permanent care of the Mound, we managed to organise several anniversary events, including the nationwide conference "Kościuszko in Scouting" and the exhibition "Kościuszko Mound in Kraków 1820–2020", opened on March 24, 2022, with numerous guests from

Kraków and all over Poland. The papers delivered at the conference by scouts and scouting historians showed that Kościuszko's personality and ideas have been guiding the scouting movement from its beginnings until today, influencing successive generations of Polish youth. And the exhibition shows the assemble of the Committee's presidents, portraying its illustrious members including honorary ones, and numerous memorabilia and documents from over two centuries of work. Both the conference materials and the exhibition catalogue will be published. Our permanent exhibition "Kościuszko – the Hero Still Needed" and the mound itself are enjoying continued success, as evidenced by the steadily increasing attendance. We held courses for guides to the exhibition and the Mound, issuing certificates at the end. With funds granted by the

Social Committee for the Restoration of Kraków's Monuments, we carried out the second stage of conservation work on the neo-Gothic chapel of Blessed Bronisława designed by Felix Księżarski; the brick exterior facade was restored. As a sign of solidarity with Ukraine, fighting

against Russia's aggression since February 24, 2022, we flew the flag of Ukraine on top of the Mound next to the Polish flag. In accordance with the principle of renewal of the Committee in each generation, it was strengthened by three young members invited to join our ranks.